

Gmejska nowina Ralbicy - Róžant

33. lětnik / 7. wudaće
**Hamtske łopjeno
hodownik 2021
08.12.2021**
www.ralbitz-rosenthal.de
gemeinde@ralbitz-rosenthal.de

Foto: Darius Budar

Z jubilejnymaj koncertomaj je Serbski muski chór Delany w nowembrje w Šunowskej Fabrikskej hospodže na swoje počtalětne wobstaće zhladowať a zhromadnje z hosćimi swjećiť.

Wobzamknjenja gmejskeje rady Ralbicy-Róžant

Na posedženjomaj gmejskeje rady dnja 18.11.2021 a dnja 25.11.2021 su so scěhowace wobzamknjenja schwalili:

Wobzamknjenje č. 38-11/2021

Społnomócnjenje wjesnjanosty w zwjazkowej zhromadźiznje wo zarjadowanju zaměroweho zwjazka za wopłóčki „Při Klósterskej wodze“ do zaměroweho zwjazka za pitnu wodu „Kamjenc“ – zapowědžene wobzamknjenje

Wobzamknjenje č. 39-11/2021

Wobzamknjenje k wužiwanju zbytnych srědkow pawšale za zesyljenje nakrajneho ruma 2021

Wobzamknjenje č. 40-11/2021

Diskusija a wobzamknjenje jednanskeho porjada

Dohlad do protokola resp. wobzamknjenjow zjawneho posedženja w cyłym wobjimje je w času rěčnych hodžin gmejskeho zarjada móžny.

Hubertus Ryčer, wjesnjanosta

Přichodne posedženje gmejskeje rady gmejny Ralbicy-Róžant wotměje so štwórtk, dnja 20.01.2022 we 18.30 hodž. w sportowej hali Ralbičanskeje šule. Dnjowy porjad so přez městne wuwěški wozjewi.

Přichodna zhromadźizna techniskeho wuběrka wotměje so po potrebjce štwórtk, dnja 20.01.2022 we 18.00 hodž. w sportowej hali Ralbičanskeje šule. Dnjowy porjad so přez městne wuwěški wozjewi.

Rěčne hodžiny gmejskeho zarjada w Róžeńće:
wutoru a štwórtk: 14.00–18.00 hodž.

Rěčne hodžiny wjesnjanosty:
štwórtk: 15.00–18.00 hodž. po dorěčenju

Serbske wudaće gmejskeje nowiny so wot Sakskeho statneho ministerstwa nutřkowneho spěchuje. Naprawy so z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskeho plana, wobzamknjeného wot zapósłancow Sakskeho krajneho sejma sobu financuja.

Nuzowe čisła

milina	ENSO Netz GmbH 0351/50178881
woda	Ewag Kamenz 03578/377377
płun	EVSE Wittichenau 035725/7410
wopłóčki	AZV Am Klosterwasser 035796/96026
policija	110
nuzowy lěkar / wohnjowa wobora	112
wohnjowa wobora Ralbicy	035796/850086

IMPRESUM – Gmejska nowina gmejny Ralbicy-Róžant
zamołowity: wjesnjanosta Hubertus Ryčer
Gmejnski zarjad
Při Marijinej studničce 8
01920 Róžant
Tel.: 035796/96832
Faks: 035796/96833
Mejlka: gemeinde@ralbitz-rosenthal.de
Internet: www.ralbitz-rosenthal.de
Towarstwa su za wobsah svojich stronow same zamołowite.

Redakciski kónc za wudaće wulkeho rózka 2022:
12.12.2021

Prošu zapodajće wšitke přinoški za nowinu
z mejlku na:
gmejska.nowina@gmx.de
Online-wudaće gmejskeje nowiny
pod: www.ralbitz-rosenthal.de

**Gratulujemy wšitkim rentnarkam a
rentnarjam k narodninam a přejemy
krutu strowotu a Bože žohnowanje!**

9. decembra	Jan Šořta	Konjegy	80. narodniny
11. decembra	Hana Hrjehorjowa	Konjegy	75. narodniny
27. decembra	Pawoř Młynk	Nowoslicy	70. narodniny
30. decembra	Konrad Krawc	Smjerdźaca	70. narodniny

**Tež wšitkim njemjenowanym narodninarjam přejemy
wjele zboža, strowotu a wosobinske derjeměće.**

Spěchowanske srědky za nowotwar dnjoweho přebywanišća w Ralbicach

Na posedženjomaj gmejnskeje rady w měsacomaj september a oktober 2021 su so wjacekróć wobzamknjenja k nowotwarej dnjoweho přebywanišća w Ralbicach z rozšěrjenjom kapacity schwalili.

Tule někotre rozjasnjenja k cyłkownemu předewzaću nowotwara Ralbičanskeho dnjoweho přebywanišća z rozšěrjenjom kapacity a k saněrowanju stareho twarjenja k hortej a k dalšemu postupowanju nastupajo realizowanje předewzaća:

- Gmejna Ralbicy-Róžant prócuje so wot lěta 2013 wo nowotwar dnjoweho přebywanišća. K tomu su so warianty přirunowali a je so wo wšelakich konceptach nošerja pěstowarnje, Serbskeho šulskeho towarstwa z. t. wuradźowało. Gmejnska rada je so skónčnje za nowotwar pěstowarnje w Ralbicach a za saněrowanje stareho twarjenja k hortej rozsudžiła.
- Zhromadnje z Budyskim Krajnoradnym zarjadam a druhimi zarjadami smy za móžnymi spěchowanskimi srědkami pytali. Za planowanje cyłeje naprawy rozsudži so gmejnska rada na „riziko“ trěbne wupisanje po wšej Europje přewjesć a přepoda nadawk k planowanju předewzaća.
- Dale je so próstwa wo spěchowanje cyłego koncepta w spěchowanskim programje „Investitionsgesetz Kohleregionen (Investitionsgesetz Kohleregionen – InvKG)“ zapodała.
- Dnja 10. septembra bu gmejnje na městnje přez statneho sekretara w sakskim statnym ministerstwje za regionalne wuwice dr. Franka Pfeila, přirjadnicu Budyskeho Krajnoradneho zarjada knjeni Birgit Weber a přez zapóslanca w krajnym sejmje knjeza Alojsa Mikławška spěchowanje naprawy we wysokosći dohromady 7,1 mio. € přilubjene. Naprawa financuje so k 90 % ze srědkow zwjazka a k 10 % ze swójskeho podžěla gmejny Ralbicy-Róžant.
- Tuchwilu přewjeduja so wuradźowanja, kak so srědky konkretnje k dispoziciji stajaja, a k přewjedženju wobeju naprawow ze Sakskej natwarnej banku (SAB) a ze Sakskim imobilijowym a twarskim managementom (SIB), kiž podložki zapodaća próstwy a cyłe planowanje posudźuje.

- Po tym zo je SAB srédki doskónčnje k dispoziciji stajila a SIB pozitivne stejiščo k přewjedženju naprawy předpožila, maja so k přewjedženju trěbne rjemjesla wupisać a realizować.
- Scěhowace doby realizowanja su předwidžane:
2022 do něhdže srjedź 2024 – planowanje, wupisanje a nowotwar pěstowarnje w Ralbicach kaž tež přečah žlobika ze Smjerdžaceje a pěstowarnje do noweho twarjenja
2024 do kónca 2026 – planowanje, wupisanje a saněrowanja stareho twarjenja k hortej

Přez zwjazowace připrajenje financowanja nowotwara dnjoweho přebywanišča a saněrowanje stareho twarjenja kónči wot lěta 2013 stajnje zaso diskutowane prašenje za wariantami, hdy, hdže a kak so twarić ma. Nětko stejimy před konkretnym realizowanjom nowotwara pěstowarnje.

W přiwěšku je planowanje nowotwara pěstowarnje a wonkowneho wuhotowanja widžeć.

Hubertus Ryčer, wjesnjanosta

Der Pflichtumtausch des Führerscheins beginnt

Wann muss ich meinen Führerschein umtauschen?

Umtausch der Führerscheine, die vor dem 19. Januar 2013 ausgestellt wurden

Stufe I. Führerscheine, die bis einschließlich 31. Dezember 1998 ausgestellt worden sind (alle Papierführerscheine):

Die Umtauschfrist richtet sich hier nach dem Geburtsjahr.

Geburtsjahr des Fahrerlaubnisinhabers	Bis zu diesem Tag muss der Führerschein umgetauscht sein
Vor 1953	19. Januar 2033
1953 bis 1958	19. Januar 2022
1959 bis 1964	19. Januar 2023
1965 bis 1970	19. Januar 2024
1971 oder später	19. Januar 2025

Stufe II. Führerscheine, die ab 1. Januar 1999 ausgestellt worden sind (Kartenführerscheine)

Die Umtauschfrist richtet sich hier nach dem Ausstellungsdatum des Kartenführerscheines.

Ausstellungsjahr	Bis zu diesem Tag muss der Führerschein umgetauscht sein
1999 bis 2001	19. Januar 2026
2002 bis 2004	19. Januar 2027
2005 bis 2007	19. Januar 2028
2008	19. Januar 2029
2009	19. Januar 2030
2010	19. Januar 2031
2011	19. Januar 2032
2012 bis 18. Januar 2013	19. Januar 2033

Fahrerlaubnisinhaber, deren Geburtsjahr vor 1953 liegt, müssen den Führerschein bis zum 19. Januar 2033 umtauschen, unabhängig vom Ausstellungsdatum des Führerscheins.

Pflichtumtausch von Führerscheinen

Die EU hat festgelegt, dass bis 2033 alle vor dem 19. Januar 2013 ausgestellten Führerscheine in einheitliche EU-Kartenführerscheine umgetauscht werden müssen. Die 13. Verordnung zur Änderung der Fahrerlaubnis-Verordnung setzt die entsprechende EU-Richtlinien (EU) 2015/653 und 2006/126/EG des Europäischen Parlaments und des Rates für Deutschland um. Die neuen EU-Kartenführerscheine sind auf 15 Jahre befristet. Die Befristung betrifft nur das Führerscheindokument, nicht die zugrundeliegende Fahrerlaubnis. Regelmäßige ärztliche Untersuchungen oder sonstige Prüfungen sind mit dem Dokumententausch nicht verbunden.

Wo muss man seinen Führerschein umtauschen?

Fahrerlaubnisinhaber, die ihren Hauptwohnsitz im Landkreis Bautzen haben, wenden sich bitte an die Fahrerlaubnisbehörde an den Standorten

- Bautzen, Rathenauplatz 1,
- Kamenz, Macherstraße 55,

oder das Bürgeramt des Landratsamtes Bautzen in

- Hoyerswerda, Schlossplatz 2.

Was muss ich mitbringen?

- gültiges Personaldokument (Personalausweis oder Reisepass mit aktueller Meldebestätigung)
- 1 biometrisches Lichtbild (entsprechend gültiger Passverordnung)
- bisheriger Führerschein
- Nachweiskarten (VK 30) über den Erwerb der Fahrerlaubnis (Diese Karten wurden bis Mitte 1982 an die Fahrerlaubnisinhaber ausgehändigt.)
- Karteikartenabschrift der ausstellenden Behörde (wenn der Führerschein in Papierformat nicht im Landkreis Bautzen ausgestellt wurde).
- für den Fall, dass Sie gleichzeitig Ihre Fahrerlaubnisklassen (z. B. LKW) verlängern möchten: ärztliche und augenärztliche Untersuchungsbescheinigungen
- Das persönliche Erscheinen des Antragstellers ist erforderlich.

Die Bearbeitungszeit beträgt 4-6 Wochen.

Was kostet der Umtausch?

Die Kosten betragen 24 bis 50 Euro. Die Zahlung erfolgt mit EC-Karte.

Bitte beachten Sie:

Mit Ablauf Ihrer Umtauschfrist verliert Ihr bisheriger Führerschein seine Gültigkeit. Das Fahren ohne gültigen Führerschein ist eine Ordnungswidrigkeit und wird mit einem Bußgeld geahndet.

Landratsamt Bautzen
Straßenverkehrsamt
Postanschrift: Macherstraße 55, 01917 Kamenz

E-Mail: fuehrerschein@lra-bautzen.de

Homepage :

<https://www.landkreis-bautzen.de/landratsamt/organisation/fahrerlaubnisbehoerde/60>

Tierbestandsmeldung 2022

Bekanntmachung der Sächsischen Tierseuchenkasse (TSK) - Anstalt des öffentlichen Rechts -

Sehr geehrte Tierhalter/innen,

bitte beachten Sie, dass Sie als Tierhalter/in von **Pferden, Rindern, Schweinen, Schafen, Ziegen, Geflügel, Fischen und Bienen** zur **Meldung und Beitragszahlung** bei der Sächsischen Tierseuchenkasse **gesetzlich verpflichtet** sind.

Die fristgerechte Meldung und Beitragszahlung für Ihren Tierbestand ist Voraussetzung für:

- eine Entschädigung im Tierseuchenfall,
- die Beteiligung der Tierseuchenkasse an den Kosten für die Tierkörperbeseitigung
- die Gewährung von Beihilfen und Leistungen durch die Tierseuchenkasse.

Der Tierseuchenkasse bereits bekannte Tierhalter/innen erhalten Ende Dezember 2021 einen Meldebogen per Post. Sollte dieser bis Mitte Januar 2022 nicht bei Ihnen eingegangen sein, melden Sie sich bitte bei der Tierseuchenkasse um Ihren Tierbestand anzugeben.

Tierhalter, welche ihre E-Mail-Adresse bei der Tierseuchenkasse autorisiert haben, erhalten die Meldeaufforderung per E-Mail.

Auf dem Meldebogen oder per Internet sind die am Stichtag 1. Januar 2022 vorhandenen Tiere zu melden. Sie erhalten daraufhin Ende Februar 2022 Ihren Beitragsbescheid.

Ihre Pflicht zur Meldung begründet sich auf § 23 Abs. 5 des Sächsischen Ausführungsgesetzes zum Tiergesundheitsgesetz (SächsAGTierGesG) in Verbindung mit der Beitragssatzung der Sächsischen Tierseuchenkasse, unabhängig davon, ob Sie Tiere im landwirtschaftlichen Bereich oder zu privaten Zwecken halten.

Darüber hinaus möchten wir Sie auf Ihre Meldepflicht bei dem für Sie zuständigen Veterinäramt hinweisen.

Bitte unbedingt beachten:

Auf unserer Internetseite erhalten Sie weitere Informationen zur Melde- und Beitragspflicht, zu Beihilfen der Tierseuchenkasse sowie über die Tiergesundheitsdienste. Zudem können Sie, als gemeldete/r Tierhalter/in u. a. Ihr Beitragskonto (gemeldeter Tierbestand der letzten 3 Jahre), erhaltene Beihilfen, Befunde sowie eine Übersicht über Ihre bei der Tierkörperbeseitigungsanstalt entsorgten Tiere einsehen.

Sächsische Tierseuchenkasse Anstalt des öffentlichen Rechts

Löwenstr. 7a,
01099 Dresden

Tel: 0351 / 80608-30

E-Mail: beitrag@tsk-sachsen.de **Internet:** www.tsk-sachsen.de

Neuanmeldung

pěstowarnja „dr. Jurij Młynk“ w Ralbicach

W myslach po puću do šule

Ralbičanscy předšulsicy chowancy, w nošerstwje SŠT, zaběrachu so spočatk nazymnika w ramiku projektneho dźěła z wobchadnym kubłanjom. Knjez Zanke wot wobchadneho dohlada přichwata k tomu wutoru, dnja 9. nowembra 2021 do rumnosćow horta a wuwědomi wćipnym dźěćom potrěbnosć skedźbliwošće, hibaš-li so pěši we wobchadže. K tomu zwučowachu spočatnje rozeznawanje praweje a lěweje strony wužiwojo čěto - swójskej ruce, noze, wuši. Slědowaše přeprěčenje fiktiwnje natwarjeneje dróhi z powjazow. Knjez Zanke rozjasnješe, komentowaše a wobkrući nadrobnje kóždy kročel, kóžde pohladnjenje kaž tež prawy tempo a směr. Předšulski team hódnoći spočatk projekta jako přewšo wažny dźěl k zeskutkownjenju wobchadneje kompetency při praktiskim zmištrowanju puća do šule.

Team předšule

Měrcina spěwać

Po lońšej premjerje rozsudži so team pěstowarnje lětsa zaso za zhromadny přećah ze wšitkimi dźěćimi po Ralbicach. Ze zhromadnje přihotowaneje snědanju a čerstwymi pampuchami Ralbičan pjekarnje zhromadźichu so wšitcy při stóncu na zahrodže zarjadnišća. Wołajo za swj. Měrcinom přichadžeše najprjedy prošer na zahrodu a potom swj. Měrcin jako wojak na konju. Wobaj zahraštaj legendu wo swjatym a přeprosytaj dźěći na přećah. Po Nawsy přez Hłownu dróhu dóndže skupina spěwajo na Trupinsku dróhu. Wot šulerjow wyšeje šule sydachu samo chłóšćenki z woknow. Dale poda so skupina přez zahrodu zakładneje šule a pozasta hišće tu a tam pola wjesnjanow. Z pońnym měškom stódkosćow so rjana tradicija spěwanja Měrcina

dopołdnja zakónči,
zawěšće pak dźěći
hišće popołdnju tu a
tam pozastachu.

Jadwiga Nukowa

Wichor „Ignac“

Dnja 21. oktobra 2021 docpě wichor „Ignac“ našu gmejnu. Wětřik wotłama wulke hałuzy a spowala štomy. Tak buštej wokoto připołdnja wohnjowej woborje z Konjec-Šunowa a ze Smjerdzaceje k wotwobaranju nuzy alarmowanej. W slědowacych hodžinach zasadženja w gmejnje přiběrachu, tak zo přikazowe městno gmejskeje wohnjoweje wobory w Ralbicach wot 14.30 hodž. swoje džěto zahaji. Wone mješe nadawk, wšitke podawki a zasadženja koordinować, kotrež wobydlerjo a wuchowanska centrala we Wojerecach zdžělichu. Hač do 17 hodž. je so šěsć škodow a podawkow zdžěliło, kotrež wjesne wohnjowe wobory Konjegy-Šunow, Smjerdzaca a Ralbicy wobdžěłachu. Wosebitosć běše mjez druhim prowizoriske zawěsćenje płota džiwinoweje zahrody w Šunowje. Wjacore štomy běchu přez puć padnyli a jeje płót wobškodžili.

Dohromady wobdžěli so 38 kameradow na zasadženjach. Absolwowachu so 15 hodžinow při zasadženju, zo bychu so wichorowe škody popołdnja wotstronili.

Nawodnistwo gmejskeje wohnjoweje wobory džakuje so na tutym městnje wšěm kameradkam a kameradam cyle wutrobnje za zdokonjane džěto a jich zwólniwość při zasadženju.

Michał Maywald

nawoda gmejskeje wohnjoweje wobory

foće: Michał Maywald

Złoty jubilej Serbskeho muskeho chóra Delany

Ze swjedženskima koncertomaj w Šunowskej Fabrikskej hospodze je Serbski muski chór Delany 6. a 14. nowembra 2021 połstatu róčnicu swogo založenja wo-swjećił. K tomu běchu člonoj spěwnego cyłka někotružkuli překwapjenku přihtowali. Nimo stajnych člonow wustupi projektowy chór, z kotrymž ma so dorost spěchować. Nimo noweho dirigenta Mateja Kowarja je tež wjelelětny wumělski nawoda Pawoł Šołta

taktowy kiješk znowa do ruki wzał. Serbskopazličan Chrystof Mikławšk je čěleso z akordeonom a na klawěrje podpěrał. Zaklinčachu mjez druhim spěwy kaž »Ha widžu-li ptačata čahnyć«, »Naš njeboh džěd«, »La Montanara« abo »Aká si mi krásna«. Projektowy chór bě sej rzy serbski program zestajil a přednjese twórby »A ženje ja njesym tak wjesoly był«, »Winko pij na swoge zbožo«, »Sabadaba dab dab« a »Jako běch šće małki«, hommage na jendželski titul »Always look on the bright side of life«.

Jedna z naspomnjenych překwapjenkow běše hudźbna gratulacija spěwarjow Hamburgskeho chóra »Harmonie«. Dale pokazowaše so widejo z wjerškami chóra wot jeho založenja 20. januara 1971 hač do lěta 2016 a Jan Hrjehor, Jan Šołta a Alojs Langa, kotřiž přisłušeja chórej wote wšeho spočatka, buchu z diplomom počesćeni. Do dołheho rynku gratulantow zarjadowachu so Towarstwo Cyrila a Metoda, lajska džiwadłowa skupina Konjacy-Šunow, wjesna rada Konjacy-Šunow a wjesnjanosta Hubertus Ryčer.

Naša gmejna před 125 lětami (II)

Što zaběraše ludži w našej gmejnje před 125 lětami? Sćěhowace přinoški ze Serbskich Nowin a Katolskeho Posola skića dohlad.

Z Ralbic. Zańdženu srjedu bě sebi jedna tudomna hospoza 11 kanow butry do korba přihotowała, zo by ju móhła štwórtk prawje zahe z njej do Kamjenca ze swojim susodom dowjezc. Tola, hdyž rano stany, bě so butra z korbom minyła a k temu tež hišće wulki hornč mjasa. Někajki pakostnik bě butru a mjaso wuslědźił a sebi woboje wotnjese. Snano je to tón samsny był, kotryž je to před někotrym časom w Konjecach tak podobnje sćinił. Hač wbohej hospozy hdy zhonitej, komu je jeju butra zesłodžala, je jara dwělomne.

SN 19. septembra 1896

Z Ralbic. Wutoru popołdnu bu naša wjes z ćežkim Božim wohnjom domapytana. Wokoło 1/2 4 hodźin na hišće njewuslědžene wašnje pola chěžkarja Königa woheń wudyri, a w času jedneje hodźiny ležachu 6 statokow cyle a wot dweju bróžni w popjele. Hačrunjež bě tu bórže 13 sykawow, njehodžeše so tola wohnjej wjele wobarać, dokelž mamy wo wsy mało wody. Sykawy běchu tu: Ralbičanska, Worklečanska, Róžeńčanska, Wudworska, Šunowska, dvě Rakečanskej, Njeswačanska, Pěskečanska, Serbskopazličanska, Klósterska, Tradowska a Sulšečanska. Docyła spalichu so Königec, Kurjatec, Manjokec, Šwejdźic, Bräuerec, Čornakec (Njekec), Błažikec, Schöneck a Mrózec twarjenja, mjeztym zo so Wowčerkej a Čornakej jenož bróžni zničije. Ze skotu je so spaliło: 1 kruwa, 1 dwulětny byk, 3 kozy, 2 wulkej swinjeći a wjele prosatow a nuklow. Dvě swinjeći dyrbjachu dorězać. Najzrudnišo je za chěžkarja Kurjata, kotryž je so strašnje wopalił a nětko ćežko chory leži. Jenož König, Manjok a Čornak (Njek) maja zawěšćene, druzy nic. Nadźijejo so Božeje miłosće a lubeje podpěry křesćanskeje lubosće, kroča wbozy potrjecheni wokoło hromadki popjeła. Tuž, lubi křesćenjo, nuza je wulka, cyle žně, wša słoma je so spaliła, zyma so hižo přibližuje, pomhajće, štóž móže! Bóh žaneho dobroćerja njezapomni!

SN 10. oktobra 1896

Zaplać Bóh tón Knjez! A najwutrobníši džak wuprajam tudy Róžeńčanskej sykawje a wšěm lubym, kotřiž su při strašnym wohnju 6. oktobra moje twarjenja z tajkim wuspěchom zakitowali.

W Ralbicach, 10. oktobra 1896. Pětr Lebza, kubler.

Při žalostnym wohnju, kotryž našu wjes 6. oktobra potrjechi, je so sykawam z Ralbic, Šunowa a Rakec a prócowanjam wjele dobroćerjow poradziło, na woprawdže spodziwne wašnje naše domske a hródže wohnjej wutorhnyć. Jim wšitkim wuprajam z tutym zjawnje swój najwutrobníši džak a wutrobne »Zaplać Bóh tón Knjez!«.

W Ralbicach, 10. oktobra 1896. Khata zwud. Čornakowa.

KP 17. oktobra 1896

Z Ralbic. Žiwnošcer Mikławš Kurjat, na kotrehož bě so, hdyž bě při wóndańšim wohnjowym njezbožu ze swojeho doma nadobu wuchował, so palaca słomjana třěcha sypla, je na wopalenje, tehdy počerpjene, zańdženu pónđzelu w domje swojeju přichodneju staršeju w Koslowje wumřěl.

SN 24. oktobra 1896

Z Ralbic. Naš wopaleny Mikławš Kurjat je pónđzelu, 19. oktobra we wulkich bolosćach wumřěl. Wonkowne rany tak wulke njeběchu, ale přida so zymica, kotraž je tak młode žiwjenje zahubiła. Njebohi, kotryž bě hakle 25 lět stary a po lěta po kwasu, zawostaji hłuboko zrudženu wudowu. Poručamy ju miłosći Božej a křescanskej lubosći serbskich bratrow.

SN 31. oktobra 1896

Z Konjec. Knjeza wučerja Jurja Wjacławka je k. šulski dohladowar Fink do Špitla pola Kamjenca přesadził. Zastaranje našeje šule je so kk. Šewčikej z Ralbic a Renarej z Chrósćic nachwilnje přepodało. Nadžijomnje so k. Wjacławk k jutram zaso do Serbow wróci a Špitl so z Němcom wobsadzi.

SN 12. decembra 1896

Z Ralbic. Po dolhich wuradźowanjach smy nětko skónčnje wobzamkli, zo ma naše »skót zawěšćace towarstwo« z 1. januarom 1897 do žiwjenja stupić. Wustawki, kotrež smy swědomiće zas a zas wuradźowali, a ke kotrymž smy bjez najmjeńšeho přeměnenja dowolnosť wokrjesneho hejtmanstwa a Kamjenskeho sudnistwa dóstali, su hižo čišćane a so kóždemu sobustawej přepodadza. Tež »polisy«, »zamołwjenja« a wšě druge knihi smy sebi po wosebitych samsnych předmjetach hižo w čišćerni skazali. Za předsydu je sebi towarstwo wuzwolilo gmejskeho předstejićerja Jakuba Schelza ze Šunowa, za naměstnika k. kublerja Michała Wićaza z Konjec a za pokładnika a zapisowarja k. cyrkwinskeho wučerja Jakuba Šewčika w Ralbicach. Bóh dał, zo by tež tute nowe towarstwo w našej wosadze k spomóženju swojich sobustawow skutkowało. Wšěm tym pak, kotřiž su zwonka našeho towarstwa z teje abo drugeje přičiny, přejemy z wutroby, zo by Bóh jich hródže před wšej škodu hnadnje zakitał!

SN 12. decembra 1896

Spominanje na Alfonsa Frencla

Alfons Frencl (1946–2015) z Róžanta je so 14. decembra před 75 lětami narodził. Nimale kóždy wobydler Delan w srjedźnej starobje je jeho jako wučerja Ralbičan šule dožiwił, hdžež je po přewróće wosebje stawizny a jendželšćinu wuwučował. Daloko za mjezy našeje gmejny pak bě Alfons Frencl nimo toho jako wustojny, mudry a po swěće pućowacy awtor wěcnych knihow w serbskej a němskej rěči a dolholětny swěrný redaktor Serbskeje protyki znaty. Jeho přěnička „Podłu Klósterskeje wody“ (1981) steji zawěsće w knižnych kamorach wjele domjacnosćow w Delanach. Ze swojej wědu a wosebitym esejistiskim stilom wědžeše svojich čitarjow zahorić. Wo tym swědči tež tule podaty čitanski wurězk z jeho poslednjeje publikacije:

W Delanach na Katyrnu

W argentinskej stolicy Buenos Airesu napadny mi raz plakat, kiž za *Gran Kermesse* wabješe, štož klinčeše někak znate. Tuž sej wěc bliže wobhladach. Na programje stejachu wšelake zabawy za dorosćenych a dźěći. A kak móhlo w Argentinskej hinak być, kjědži měješe dawać *asado*, wonka na roženju pječeny hoberski steak z howjazeho mjasa. Podobne słowo *kermés* je do Mexika wupućowało, štož je tam dróhowy swjedžen ze sobu přinjesenymi prikuskami a swójskej hudźbu. Europske korjenje słowow *kermesse* abo *kermés* njesu přewidzeć. Nic wšo ze samsneho korjenja pochadźace pak je wupućowało. We Łužicy wostała je naša kermuša. Po Serbskej protyce je přěnja na poslednej njedźeli awgusta we Wósporku. Tak prawje započina so serbske kermušowanje z Kulowskej kermušu srjedź oktobra a skónči so na Katyrnu w Delanach. Kóždy wě, zo su z tym wsy Ralbičanskeje wosady wokoło Róžanta hač do Šunowa a Konjec měnjene. Byrnjež so džensa kermuša lědy hižo tak swječila, kaž běše hišće generaciju abo dvě do toho, hdyž mějachu gospodarjo poslednje žně dochowane a swoje pola tak daloko zrumowane, rěka tola hišće »Witajće na kermušu!« Tola zwotkel bjerje so słowo za našu sławjenu kermušu?

kermuša

Hnydom njech je prajene, my njejsmy zdawna jenički kermušowacy lud. W Pólskej znaja słowo *kiermasz*, w Litawskej praja *kermošius* a w Běloruskej je to *kipmau* (kirmaš). W Nižozemskej pak rěka *kermis*. Přesłyšeć njeda so němske *Kirmes*, kotrež zaso pochadza wot srjedźowěkowskeho *kirmesse*, štož woznamjenješe poprawom swjatočne poswjećenje cyrkwe. Hdyž w Frankenskej *Kärwe* praja, potom měnja z tym »Kirchweih«, a němskich wobydlerjow w rumunskim Banaće slyšiš hišće wo *Kerwei* rěčeć. W Českej je to džensa město stareho *karmeš* skerje *posvíceni* za »poswjećenje«, mjeztym zo praja tutomu swjedženjej na Morawje abo Slovákcu *hody*. Přeco pak woznamjenješe »kermuša« wjele jědze a pića, zwjazane zwjetša tež z hermankami a pola nas wězo tež čumpjelemi. Čumpjel abo němsce »Hängewiege« zezna małe dźěčo w starych časach prjedy hač móžeše scyła běhać, pak doma we jstwě abo wonka na polu w płachće mjez dvěmaj kolikomaj wisajo a so čumpajo, mjeztym zo bě *karusel* po francoskim »carrousel« najprjedy jónu hra jěcharjow z kałanjom koleskow abo »Ringelstechen«. Komuž na Kamjenskej Boršći hišće skoki a přewale do powětra njedosahaja, móhł džě sej raz na *Tilburgse Kermis* w Hollandskej dojeć. Přez město Tilburg céhnje so w juliju na 4,5 kilometrow dołha kermušna mila ze stami čumpjelemi a druhimi zawjeselenjemi. W Pólskej su naše kermuše bóle jako *dożynki*

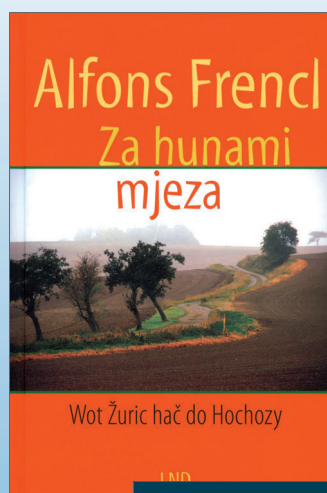
znate. Wone swjeća so wokoło 23. septembra, hdyž stej dzeń a nóc jenak dołhej. Što činja druhdže, hdžež kermušu njeznaja? W USA je na štwórtym štwórtku měsaca nowembra *Thanksgiving Day* wulki swójbny a zdobom statny swjedžen. Jeho tradicija saha wróco do časa přenich bělych sydleryow, hdyž běchu so tući indianskim prawobydlerjam za pomoc džakowni wopokazali. Na swjedženskim blidže Američanow njesmě na tym dnju pječeny trutak pobrachować.

Na serbskej kermušy dyrbyja tykancy być. Zwotkel hewak dyrbjało přińc prajidmo: »Směje so kaž Němc na tykanc«. Hišće njedawno je takle było: Štwórtk do kermušy mějachu žony z horncami a šklemi nuzne do pjekarnje. Tam su wot pjekarja přiřotowane čěsto na kulowatych blachach rozwaleli a je potom ze swojimi doma přiřotowanymi posypkami pokryli. Pozdžišo sy widzał ludži z řěblowanymi wozyčkami, dwukolesatymi karami abo z awtami swoje tykancy na deńčkach abo tykancowych deskach domoj wozyć. Po cyłym domje je potom za čerstwymi tykancami wonjało. Naš tykanc dyrbi tež z řěčneje strony něšto wosebite być, dokelž tute słowo dokoławokoło nas džensa skoro nihtó njeznaje. W Čěskej je to *kolač*, štož přińdže wot słowa »kolo«, a podobnje je do póľšćiny přewzaty *kołacz*. Słowo *tykanc*, kotrež da drje so na starosłowjanske **tykanьcъ* wróco wjesć, hodži so jenož sćežka wukładować. Wjele dale hač k prasłowjanskemu **tykati* abo k participowej formje werba *tykać* za »stopfen, stechen« při najlěpšej woli njeřińdžeš. Hač so pječechu a na blido přińdžechu, zo móhl so čłowjek woprawdže raz něčeho do syteje wole natykać? Němske słowo *Kuchen* pochadza wot staroněmskeho *kuoche*, štož da so na germanske **kōka* wróco wjesć a woznamjenješe w džěscowskej řěči telko kaž »jědz, wusmuž«, podobne płáci za jendželske *cake*. Tykanc njeje pola nas jednorje tykanc. Najprjedy jónu dyrbi porjadnje z butru namazany štrajzlowy być. Rozeznawa so tež mjez twarohowym a sydrowym tykancom. Swoje mjeno po słowje *sydr*, štož je sylnje wotkapany a w twarohowym měše wužimany bóle suchi twaroh. Z butru, mlokom, jejemi a cokerom změšany přińdže takle na čěsto. Ke kermušy słuša wězo tež makowy tykanc. W spěwje »Z dychom swjatoh Jana« dopominaja nas Zejlerjowe słowa »Makojca so šeri | poľna z hordosću« na staru kulturnu rostlinu, jako su so prjedy tež w našich kónčinach cyłe pola z kčějatymi makojcami pisanili. Hižo wokoło 1375 dyrbyeše wjes Ralbicy přez štyri litry maka jako dawč do klóštra dawać. Starosłowjanske **makъ* pochadza prawdžepodobnje ze samsneho indoeuropskeho korjenja **mak-* za »symjetny měšk« kaž němske *Mohn*. Snano je to makowy tykanc był, štož měješe wokoło 1375 bur z Wětrowa kóžde lěto do klóštra slać. Na lisćinje wotedawkow steji: *Nativitatis Christi servit domine abbatisse cum una torta r. kolacz*, potajkim přeco dypkownje k hodom za knjeni abatisu jedyn kulowaty tykanc abo *kolač*. Hač ma wjesne mjeno Droždžij snano tež něšto z kermušnymi tykancami činić? Znajmjeńša přińdu droždže sobu do tykancoweho čěsta. Słowo *droždže*, čěsce řěka *droždí*, póľsce praji so *drożdże* a rusce *дрожжи* (drožži) hodži drje so na starosłowjanske **drozg* abo **droždije* wróco wjesć. Byrnejž słowo po poľ Europje wužiwane było, njeda so jeho poprawny woznam doskónčnje wujasnić. Lóšo je z němskim *Hefe* po starowysokoněmskim *hevan* za »heben«, štož džě ma tež něšto z *hibać* činić, kaž dyrbi so z pomocu droždži skónčnje tež tykancowe čěsto hibać. Wjes Droždžij ma jenož telko z kermušnym tykancom činić, zo swjeća kermušu z Hrodžišćanskej. Sy-li něhdže na kermušu prošeny, woptaj wot kóždeje družiny tykanca znajmjeńša jednu skibu. Zwotkel so tute słowo bjerje? Słowo *skiba* abo *skibka* tykanca pochadza kaž *skiba* chľěba wot starohornjoněmskeho *scibu*, z čehož bu pozdžišo němske *Scheibe*.

Alfons Frencl

z: Mój serbski słownik, Budyšin 2015

Bože džěčo wobradźa • knihi Alfonsa Frencla

Što maja Rom a Bronjo zhromadneho?

Hdže we Łužicy ludžo po zdaću njeswača?

*Po puću z awtorom wot Budestec do Barbuka
a wot Pěskec do Žornosyk*

Za hunami mjeza

Wot Žuric hač do Hochozy

mnoho fotow wot Alfonsa Frencla, **kruta wjazba**, 224 s.

978-3-7420-2219-6

19,90 €

Zwotkel bjerje so słowo za našu sławjenu kermušu?

Zwotkel pochadźa wuraz fawca?

Pućujće z awtorom po serbskim alfabeće

Mój serbski słownik

mnoho barbnych fotow, **kruta wjazba**, 340 s.

978-3-7420-2317-9

19,90 €

Welcher Ort der Lausitz ist wohl der höchstgelegene?

Was haben Wetro und Chicago gemein?

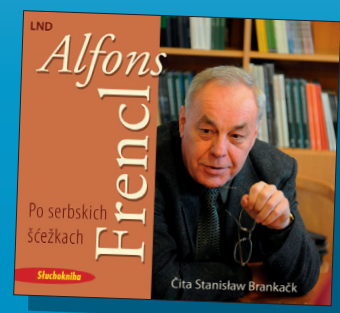
*Auf Spurensuche durch die lausitzischen Dörfer
von Pulsnitz bis zur Queis, vom Fläming bis zum Bober*

Lausitz mittendrin

farbige Abbildungen, **Hardcover**, 320 S.

978-3-7420-2265-3

19,90 €

*Wuběr tekstow ze wšěch dobow skutkowanja
Alfons Frencl w interviewje z Blanku Funcynej*

Po serbskich šćežkach • Sluchokniha
wuběr Michał Šolta, čita Stanisław Brankačk,
režija Michał Cyž

CD, cytkowna dołhosć: 71 min

978-3-7420-2500-5

10,00 €

Skazajće sej hodowne dary džěń a nóc
w našim shopje: www.domowina-verlag.de

Unser gesamtes Angebot finden Sie hier:
www.domowina-verlag.de